

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Strada Iuliu Maniu Nr. 36.

Cenzurat.

MANIFESTAȚIA ARDEALULUI pentru „Fundatiunea Emanuil Gojdu“

Dumineca trecută Biserica ardeleană s'a închinat cu pietate, la toate altarele ei, pentru odihna fericitului binefăcător al națiunii române *Emanuil Gojdu*.

Era un act normal, pe care-l săvârșește neîntrerupt an de an dela 1870, nu numai spre a respecta o dispoziție testamentară, ci mai ales ca o dovadă a sentimentului de unanimitate și eternă recunoștință, ce o datorează neamul nostru unuia din cei mai mari ctitori ai vieții lui culturale și naționale.

Căci grație fundațiunii ce ne-a lăsat-o, s'au putut forma, timp de cinci decenii, acele sute de intelectuali, înțeleși profesori, medici și advocați, cari au fost tot atâția luptători devotați și îndrumători neobosiți ai poporului românesc de dincoace de Carpați.

Beneficiarii, în majoritatea lor fii de țărani, aducând de acasă un sentiment de firească dragoste față de Biserică, nu făceau decât să-i sporească intensitatea prin bursa ce le venea tot prin vechea noastră instituție religioasă, devenindu-i astfel cei mai însuflețiți apărători și sprijinitori. Faptul ex-

plică în parte fenomenul, neobiceiuit în alte colțuri de țară, al legăturii strânse ce există în Ardeal, între cărturarii mireni și Biserica strămoșească. Pentru ei altarele nu erau numai locuri de închinare ale poporului, ci și izvoare sufletești neîntrecute, spre cari se îndreptau mereu în vremile de urgie ale stăpânirii streine.

În perioada a doua de 50 ani, fundațiunea Gojdu urmă să facă un pas înainte, acordând burse și viitorilor preoți, învățători și artiști; în a treia perioadă se destinau ajutoare pentru preoții și învățătorii bătrâni, săraci sau cu familii numeroase, și în fine după trecerea celei de a treia perioade, surplusul veniturilor putea fi folosit pentru ori ce alte scopuri ortodoxe, socotite folositoare națiunii române.

Ei bine, toate aceste scopuri înalte sunt astăzi zădărnice, fiindcă fundațiunea este sechestrată la Budapesta. Și vecinii nostri, cari știu ce reprezintă pentru noi această instituție culturală, vor să ne șantajeze. Fără a avea nici un motiv legal, Ungurii ne cer compensații, dacă-i

vorba să ne-o libereze. Sfătuiți de partidul maghiar, ne pretind, drept schimb, cesiunea unor imobile din Sibiu și Cluj, cari înainte de războiu se găseau în proprietatea Statului.

Platforma ni se pare și imorală și primejdioasă, de aceea o respingem din capul locului. Acesta este senzul acțiunii pornite de „Frăția ortodoxă“ pentru manifestația din ziua de 4

„Fraților, să știți, că cine întoarce pe un păcătos din calea pe care se rătăcise, va mântui un suflet dela moarte și va acoperi o sumedenie de păcate.“

(Iacob 5, 20.)

Februarie trecut și acelaș rost îl au *moțiunile*, semnate tot atunci de miile de Români din toate părțile Ardealului.

Guvernul nostru, căruia îi vom prezenta aceste probe colective ale conștiinței naționale, de sigur că își va face toată datoria, punând capăt unui joc politic, ce ofensează demnitatea României și interesele ortodoxei naționale.

RELIGIE sau FILOSOFIE?

— O mentalitate primejdioasă. —

În zilele de 2, 3 și 4 Febr. a. c. s'a ținut la București cel dintâi congres de filosofie, cu participarea profesorilor specialiști din toată țara.

Socotind acest congres ca un eveniment cultural de mână întâi, era firesc să-i urmărim desbaterile, și să așteptăm, cu legitim interes, concluziile la cari va ajunge.

Problema unică ce s'a discutat a fost: **importanța studiului filosofiei în școala secundară.**

Au luat cuvântul cei mai de seamă reprezentanți ai acestei științe, arătându-i rolul covârșitor în pregătirea tineretului din liceu.

De aceea, *moțiunea adoptată*

cere: să se creieze, pe lângă fiecare școală, câte o catedră proprie de filosofie, educație morală și drept, cu 7 ore de curs filosofic în cl. VI, VII și VIII. Deasemenea se mai cere: ca toată educația morală a tineretului din ultimele trei clase de liceu să fie încredințată numai profesorului de filosofie, care va întemeia științific unitatea de viață morală și va pregăti elevii în vederea orientării lor profesionale.

Prin urmărire, vedem tendința de a face din filosofie centrul învățământului secundar, ceea ce se explică la o grupare de profesioniști ce se respectă.

Dar, ceea ce ne explicăm mai greu este faptul de a fi

FOILETON

Mici studii istorice.

Cevă despre Maramureș și Muncaciu.

3. Despre școale.

Nu zeci de ani, da cente au trecut, de când tot oameni locuiesc pe aicea, și barem că în privința materială, ca mare parte nobili au fost scutiți de tot felul de greutăți publice — acele au rămas numai *pium desiderium*. Ce e drept preoțimea din răsputeri a lucrat și a îndemnat pe popor, însă toate ostenețile, toate sfaturile și rugățile au fost deșarte. Pe nobili nime a fost în stare de a-i putea îndupleca, *îobăjimea iarăși, după scutul Domnilor pământești nepăsători, indiferenți și numai de punga sa proprie interesați a scăpat de astfel de greutate. Zău! credeți Domnilor, în Marmacia până la revoluțiune abia s'a aflat o școală comună la care regulat să fi fost întreprinsă învățătura.* Apoi din atâția nemeși foarte bine provăzuți, la școalele gimnaziale, doară au frecventat atâți prunci, câți ar fi putut și deobit (trebuie) să umbie? Doamne

fereste! și iată aceasta e cauza fundamentală, că precum se va arăta mai la vale — în 2 cercuri administrative primare curat românești pentru posturile oficiale nu s'au aflat indivizi cu numărul poftit, ci s'au aplicat alții de altă limbă și relege. Zău! pentru un popor, de altminte așa brav, în caracterul său genetic așa nestrămutabil — e lucru rușinător.

Deșteptați-vă dar odată, fraților români, din Marmacia! și căutați în lumea largă, ce fac popoarele Europei, ce face națiunea noastră din Principate și din Ardeal; — cu pași gigantiști propășesc acelea luptându-se prin tot felul de greutăți, care la noi nu-s așa de cerbicoase, — și după ce de sub sistemul dărâmat de au rămas nescari urme bune, lucruri bine așezate — au rămas școalele, acuma cu puțina excepțiune în toate comunele rîdicale și și învățătura începută. Trimiteți dară pruncii voștri la școalele de voi ridicare, de voi susținute, la învățători de voi fără osebire de toți plătiți, — apoi după aceea la școalele mai înalte. Rogu-vă pe tot ce e sfânt și binecuvântat, faceți aceasta, că credeți-mă, fericirea unui popor, a unei națiuni, nu stă în lada plină de bani, în drepturi frumoase,

dar rău folosite, — ci în creștere bună, bine nimerită, morală și religioasă, în dezvoltatele facultăți spirituale și înțeleșuale. Acestea numai pot să aducă unei națiuni onoare, mijloace, asupra altora mare înrăurintă și preponderanță. Aceste însușiri sunt conducătorul către limanul mântuirii, mântuitorul din negura greșelilor, din întuneric la lumina cea adevărată; — acestea sunt paladiul și scutul de cătră jugul apăsător și jefuitor de drepturi firești și personale, ce amenință pe Românul necult.

De nu-mi dați crezământ, — iată un exemplu: În Marmacia abia se află 4—5 mii de reformați, dară între dânșii, având institute de creștere și fundațiuni, se află mai mulți oameni cultivați, decât între 160.000 mii Români și Ruteni, — prin care calitate, iată puteți vedea fraților, că o mână de oameni domnesc asupra tuturor. Așa face învățătura! Innegabil e, că și noi Români avem acuma școale, dară puțini învățători buni. — Institutul preparandial del 1 Năsăud — la care din Marmacia, cu știerea mea numai un individ se află, — până azi nu a fost în stare, din cauză, că nu de mult s'a întemeiat, — de a ne da și nouă dascăli apti. De această neapărată trebuință și delăsată creștere

văzut, cum acești onorabili profesori au pretențiunea de a face educația morală a tinerimii numai cu ajutorul filosofiei, în-lăturând cu totul Religia.

Unul dintre oratori a spus limpede, că nu trebuie lăsată profesorului de religie sarcina de a da explicații subiective tinerului, pus pentru întâia oară în fața problemelor despre lume și viață. Iar altul, foarte învățat și foarte respectabil, a declarat a nu fi de acord cu teologiei, că se poate moraliza prin predică. Și ținând să fie mai explicit a adăugat, că după cum nu cel mai sănătos profesor predă igiena, tot așa nici cel mai credincios nu este și cel mai indicat să predea morala.

Iată, atitudinea savanților nostri față de Religie, ca factor de educație în școală. Ce rătăcire grozavă și primejdioasă în consecințele ei practice! Mântuitorul mai prejos de Socrate sau Bergson! Această-

mentalitatea iluștrilor filosofi români, dintre cari unii chiar membri ai corporațiilor noastre bisericești.

Un singur glas de protest s'a auzit din partea unui profesor de teologie. El a fost prea slab și nebăgat în seamă.

Ne întrebăm însă, unde au fost toți profesorii de filosofie dela Facultățile teologice și licee, scriitorii bisericești și alți reprezentanți ai Bisericii, spre a apăra cu convingere primatul Religiei în școală și valoarea supremă a idealismului creștin în raporturile noastre cu lumea și viața? Ei ar fi putut demonstra, că nu este pe lume filosofie mai înaltă și mai de-săvârșită, decât cea vestită de Iisus: „Eu sunt lumina lumii; cine mă urmează pe Mine, nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții.“ (Ioan, 8, 12.)

Problema este prea gravă, spre a nu reveni asupra ei.

Originea lui Emanuil Gojdu.

Între binefăcătorii studențimii universitare a Românilor ardeleni și bănațeni, un loc de frunte și-a asigurat pentru toate timpurile prin generozitatea sa excepțională, Emanuil Gojdu, fostul prefect al Lugojului și mai târziu consilier la Înalta Curte de casație a Ungariei. Dacă în ultima jumătate de secol numărul intelectualilor români, cu studii universitare și cu diplome de doctor dela diferite facultăți a sporit așa de considerabil în viața publică a Transilvaniei și a Banatului, fenomenul acesta se poate explica în bună parte prin dispozițiile testamentare ale mecenatului Emanuil Gojdu, care, lăsând întreagă agonisita vieții sale în grija unei reprezentanțe, alcătuite din membrii episcopatului ortodox român ardelen și din două ori atâția fruntași mireni, a dat îndrumări categorice pentru buna chivernisire a

fundatiunii sale, astfel ca din veniturile ei să se poată împărtași, din an în an, tot mai mulți studenți români ortodocși, doritori de progres cultural-științific și capabili a contribui la înfăptuirea lui.

Se admite în deobște că Emanuil Gojdu era de origine macedo-română. Totuș un bun cunoscător al lui, răposatul Partenie Cosma, publicând în „Enciclopedia Română“, (vol. II, pag. 588—890) o schiță biografică a lui Gojdu, enumără câteva argumente din care crede a putea deduce cu positivitate că el nu era macedo-român de origine, ci „român ungurean“ din județul Bihor, „precum el însuși susținea.“

Iată aceste argumente:

1. Fostul avocat Ioan Popovici din Arad, fiul unui comerciant din Beiuș, descendent al unui preot Po-

povici din comuna Didișeni (jud. Bihor), afirma că este înrudit cu Gojdu, care-l cerceta de câte ori venea la Arad și îl agrăia cu „nepoate“;

2. Comercianții macedo-români erau toți bogăți, iar tatăl lui Gojdu a fost negustor sărac, dela care n'a rămas nici o avere;

3. Macedo-românii se căsătoreau numai cu fete de origine macedo-română sau grecească, iar mama lui Gojdu a fost din familia Poinăreștilor (care nu era macedo-română) și „își calificau băieții numai pentru comerț, până când acela dela care derivănumele de familie Popovici de sigur a fost preot, iar Manuil, fiul lui Atanasie Popovici sau Gojdu era deja jurist, când a murit tatăl său“.

Argumentele acestea nu au însă suficientă putere de dovedire, ca să excludă cu desăvârșire părerea în deobște admisă despre originea lui macedo-română. Mai întâi, raportul de înrudire dintre Gojdu și avocatul arădan Popovici ar trebui demonstrat cu acte; singur faptul că lui Gojdu îi plăcea să-l numească pe acesta „nepoate“ nu e o dovadă. Apoi, tatăl lui Gojdu, neguțatorul Popovici nu era tocmai așa de sărac, încât la moartea lui să nu fi lăsat nici o avere. Dimpotrivă testamentul lui (din 25 Iulie 1821) păstrat în arhiva Orăzii, ni-l înfățișează ca pe un om cu bune rosturi materiale, care lasă urmașilor săi moștenire considerabilă. El primise încă din tinerețe oarecare avere dela unchiul său după mamă, Emanuil Popovici, care prin testamentul său scris în limba vulgară neogrească la 1 Iulie 1789, păstrat de asemenea în arhiva Orăzii, lasă 500 fl. nepotului său după soră Tănase (Tănase Nasta Gojdu) pe care-l avea în prăvălia sa. În timp de 32 ani acest nepot a chivernisit bine moștenirea sporind-o ca o slugă strădalnică și credincioasă care n'a îngropat talanții.

În sfârșit faptul că dela un înaintaș al lui Gojdu s'a păstrat până în zilele noastre menționatul testament scris în limba neogrească, pare să aibă mai multă greutate și putere de

dovedire pentru originea macedo-română, decât afirmațiunile de sub punctul 3.

Fără a mai stăruia asupra chestiunii, dacă obiceiului Macedo-românilor de a se însura numai cu femei de origine macedo-română sau grecească și de a-și pregăti băieții numai pentru cariere comerciale, nu admitea și numeroase excepțiuni, — ne vom mulțumi a sublinia râvna decedatului Partenie Cosma, care sub indemnul unui explicabil patriotism local stăruia să revendice pentru provincia sa natală — Bihorul lui Menumorut — gloria de a fi dat neamului românesc pe unul dintre cei mai înțelepți binefăcători.

Descendența lui din tată și buinică de origine macedo-română apare destul de clar din dovezile istorice, păstrate până în zilele noastre, înfățișându-l ca pe un vlăstar viguros răsărit, din binecuvântata rădăcină care a odrăslit și rodul vieții eroice a Mitropolitului Andrei Șaguna. Precum a înțeles acesta să-și închine întreaga viață pentru îndrumarea poporului român pe căile progresului cultural, tot astfel și-a dat și prietenul său Emanuil Gojdu silița de a contribui la sporirea numărului de intelectuali doritori și capabili să accelereze realizarea acestui progres.

La 1862, primind urări de ziua numelui, din partea studenților români cari urmau cursurile universității din Budapesta, Gojdu făcea această importantă declarație: „Ca fiu credincios al bisericii mele, laud Dumnezeu că m'a creat Român; iubirea ce am către națiunea mea neîncetat mă îmboldește a stăruia în faptă, ca încă și după moarte să erump de sub gliile mormântului spre a putea fi pururea în sânul națiunii mele...“ Și s'a ținut de cuvânt. Dovadă testamentul lui!

Prof. I. LUPAȘ

„Cei ce sunt ai lui Hristos Iisus, și-au răstignit firea pământească, împreună cu patimele și poftetele ei. Dacă trăim căldușiți de Duhul, să umblăm sub cârmuirea Duhului.“

(Galateni, 5, 24.)

a tinereții pătruns fiind supremul comite M. On. Iosif Manu și volind a o devinge — cu ocaziunea instalațiunii sale, dă pe masa comitetului comitațese, în scris, un proiect de sine format în privința fundării și ridicării unui institut preparandial român însoțit cu alumnat intraneu *alicea**) în cetatea Sighetului — câștigând cu acest energios pas un monument etern și suvenir dulce. Care proiect, după ce însuși el subscrise o mie fl. v. a. — nu numai fu cu cea mai calduroasă părtinire îmbrățișat, ci acolo în pripă, la coala de subscriere, prin Dn. Ioan Jurca, jude primar se adaose altă mie fl. v. a., prin alții sute după sute, și fie însemnat și spre lauda Maghiarilor, că însuși ei frumoase sume au oferit. Ce e mai mult, comitetul luând în deaproape considerațiune acea împrejurare, că un atare institut fără un însemnat capital nu se va susține, despre partea sa oferia 15 mii fl. v. a. pe tot poporul marmășian, fără osebirea naționalităților și religii a proporțiune împărțind și în scurt strângându. Acuma dară capitalul prin subscrierile de bună voie și suma repartind suie la 22 mii fr. v. a., care din zi ce merge înadins crește. Cea mai

urgentă lipsă se vede însă a fi câștigarea unui fond scopului corespunzător; dară după ce apropiatarea aceluia din atinsul capital ar absoarba o bună sumuliță — preoțimea și secularii români pentru donarea și resignarea unui fond fiscal care se află în locul cel mai apt în piața Sighetului, cu un umilit recurs s'a întors la părințeasca și inclinabila inimă a prea bunului nostru împărat, carele pe tărâmul creșterii pentru de-a înainta cultura și promova binele poporului român și-a câștigat suvenir neșterse. Care va fi rezultatul viitorimea va vedea.

Dealtminte programul înfiinșindului institut prin protopopii Marmășiei acuma se întocmește. N'au altă dorință dară în privința aceasta, numai ca sacrificiile jertfitorilor să producă doritul efect și acele se asemene grăunțului de muștar, și apere Dumnezeu, ca nu cumva în ultimă analiză cu reținere mentală se latiteze o tehnă de a promova pe sub mână, pe nesimțite, maghiarizarea românilor prin el. Hei Domnilor! bine-mi aduc aminte de principiile, proiectele și tendințele cele fatale a-le lui Wesselényi, carele cu inst. de copii mici „kiseded ovodák“ ținuti la perirea Românilor din

Ardeal, — pentru acea n'a fi de prisos a face atenți pe respectivii conducători ai poporului, ca cu ochi neadormiți să stăruiască asupra intereselor naționale, și dela corpul cel sănătos de timpuriu se departedie tot ce-i poate fi spre lăncezime și totală stricăciune. *)

*) O urmare la artico ul citat se află în nr-ul 66 al Gazetei (23 Aug. 1861). Din ea extrag o critică severă, despre un deputat maghiaron: „Dacă Românii din cauzele sale naționale totdeauna vor avea apărători ca G. Iura, atunci pe scurt vor deveni mai mari apăsați sclavi decât cum au fost. A se naște Român, a suge și crește prin lapte din țata română, a primi o misiune dela 30.000 de Români și totuși neîncetat a figura barem orice alt decât Român, a nu merge, a încunjura constăturile deputaților români, a închide urechile la maieostoasele cuvini e zise de Gojdu, Babeș și Vlad, a fi indiferent cătră unanimele strigări ale celor trei milioane de Români — ce ziceți fraților!? Oare virtute română e aceasta, sau crimă infernală? Judece lumea. Hai bravule române, — celui ce odată te-a îngelat, oare a doua oară crezământ i-au dat? Iată vedeți și vă mirați de cel ce acasă conversa cu Românii și preoții lor, acuma din castrale străine nu vă cunoaște, nu vă aude strigătele voastre, sună glasul strigătorului în pustie. Zău aveți drept de a cerca prin novele pe deputatul vostru. Pentru acea de altădată deschideți mai bine ochii, și nu dați crezământ din pripa vorbelor lingușitoare, câștigați-vă întâi buna cunoștință asupra omului și apoi dați mâna cu el, și pățirea aceasta să vă fie de ajuns.“

*) Deci autorul scria din Sighet. G. B. D.

Când cad „stâlpii!...”

Vestea morții protopopului Vasile Gan a impresionat adânc inimile tuturor celor ce l-au cunoscut, nu numai personal, ci și din scrisul său limpede și convingător. Ne impresionează mult faptul, când vedem cum dispar rând pe rând „stâlpii”, cari au sprijinit Biserica noastră timp de o jumătate de secol.

Protopopul Vasile Gan, ca și mulți alții, a luat asupra sa jugul cel bun al preoției în vremea, când nu era nimenea ispitit de luciul salariului, ci numai de dragul de-a servi la Altarul Domnului. Eu am avut fericirea a-l cunoaște din tinerețe, când eram împreună colegi la Seminarul „Andreian” din Sibiu. Încă de pe băncile Seminarului da semne, că va deveni cu adevărat oglinda tuturor preoților. Drept aceea a și servit el în via Domnului, cu credință și zel vrednic de urmat, disprețuind toate cele trecătoare și numai atari fapte făcând, cari sunt spre mărirea lui Dumnezeu și spre folosul duhovnicesc al fiilor săi sufletești.

Cu fruntea senină a mărturisit și a predicat legea cea adevărată și sfântă a lui Dumnezeu, în butul tuturor dușmanilor Bisericii noastre. A fost în stare să jertfească ori ce pentru mântuirea credincioșilor săi, luptând cu toată râvna pe teren național și bisericesc în contra uneltirilor diavolești ale tuturor dușmanilor noștri, urmând astfel pilda Sf. Vasile eel Mare, care zicea odinioară: „Altcum a iubi nu am învățat decât să-mi pun viața mea în primejdie, când e de lipsă pentru mântuirea sufletelor credincioșilor mei.”

Și acum rugând pe bunul Dumnezeu să primească sufletul dreptului Său în „Cetatea Sa cea sfântă”, mă adresez vouă fraților preoți de pretutindenea zicându-vă: Când vedeți cum cad „stâlpii”... aduceți-vă aminte de înaintașii voștri, cari au grăit lumii cu cuvântul Domnului și văzând cum și-au perrcut viața să le urmați credința.

Augustin Herman,
preot pens. în Văleni.

Despre datorințele creștinești.

Scopul bisericii creștinești și a slujitorilor ei este a veghea și lucra din răputeri, ca oamenii să-și îndeplinească datorințele creștinești așa, precum Iisus Hristos ne-a lăsat poruncă prin cuvintele evanghelistului.

Prima condițiunea ca omul să trăiască după cum ne spune Iisus Hristos, adecă să fie fericit în aceasta lume și după moarte să dobândească împărăția cerului este: „să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din toată puterea ta și din tot cugetul tău.” Dar ca să iubim pe Dumnezeu trebuie mai întâi să-l cunoaștem și să credem în El. „Pe Dumnezeu nime

nici odată nu l-a văzut, ci Fiul cel unul născut, care este în sânul Tatălui, acela a mărturisit” ne spune evanghelistul Ioan (cap. 1, 18). Prin urmare, deși cuvintele evanghelistului sunt scurte, totuș ușor le putem înțelege. Nimenea n'a văzut pe Dumnezeu e drept; dar că există Dumnezeu a spus celora, cari îi ascultau învățăturile și fariseilor, când îl ispiteau. Prin urmare, dacă credem în Iisus Hristos, atunci credem și în Dumnezeu. Rezultă aceasta chiar din cuvintele Mântuitorului: „Eu sunt lumina lumii, cel ce-mi urmează Mie nu va umbla prin întuneric ci va avea lumina vieții.”

Când Iisus Hristos a întrebat pe învățăceii săi zicându-le: „Da voi cine credeți că sunt?” Simon Petru a răspuns: „Ești Hristos Fiul lui Dumnezeu cel viu. Vorbele tale sunt vorbe de viață vecinică, iar noi crezut-am și cunoscut-am, că ești Sfântul lui Dumnezeu.”

În cartea lui *Giovanni Papini*, marele scriitor bisericesc citim: „Fiul lui Dumnezeu și al omului, omul ce-l ascunde pe Dumnezeu în scoarța de carne, Dumnezeu care s'a învălit în lutul lui Adam. El este blândul frate de toată ziua, care se oglindește potolit în ochii uimiți a celor aleși.”

Existența unei ființe, care a creiat susține și dirijează toate o aflăm și în afară de evanghelie din timpurile cele mai vechi cunoscute în diferite forme astfel, că a crede, că nu există Dumnezeu este o imposibilitate. Dacă privim numai bolta cerească cu milioanele de corpuri cerești, cari circulă în Univers în cea mai deplină armonie, suntem constrânși a crede, că această armonie o dirijează cineva, o ființă mai înaltă, care stă deasupra tuturor și care este Dumnezeu, căci altcum aceste corpuri s'ar prăbuși unul într'altul.

Ajungând la cunoștința Sfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, care ține și ocrotește lumea, iubirea lui Dumnezeu vine dela sine. Și cum a iubit Iisus lumea?, a iubit-o așa de mult, încât a răbdat moarte pe cruce pentru mântuirea ei.

Și acum vine a doua parte a învățăturii lui Iisus Hristos. Este una dintre cele mai grele probleme a vorbi și scrie despre iubirea deaproapelui azi, când vedem zilnic dușmănia neîmpăcată între mulți frați, surori, fii și părinți.

Ce să mai vorbim atunci despre iubirea unui străin? Și chiar aci culminează iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, care a zis, să iubim chiar și pe dușmanii noștri. Lipsa de conștiință, manipularea frauduloasă a bunului altuia, a făcut să dispară dintre oameni încrederea reciprocă, creditul, și cu atât mai vâr-

tos iubirea deaproapelui. Și, ce e mai trist nici legiuitorii nu mai găsesc o formulă, care să pună stavilă acestor porniri dezastruoase ale oamenilor, cari stârpesc și ultimul grăunte al iubirii deaproapelui, a celui tesaur al Domnului nostru Iisus Hristos, prin care a vindecat bolnavi, a iertat păcate, a înviat morți, a suferit moarte de martir și toate aceste pentru îndreptarea lumii.

Suferința celor drepti și-a ajuns culmea astfel, că a sosit timpul pentru a se face rugăciuni publice, ca Dumnezeu să lumineze mintea cărmuitorilor pentru îndreptarea lucrurilor și stârpirea relelor. E timpul, că după atâtea războaie între națiuni, atâtea înșelăciuni, furturi, pungășii, jefuiri și omoruri între indivizi, oamenii să se resemneze, să revină la învățatura frumoasă a Domnului nostru Iisus Hristos, despre iubirea deaproapelui și iubirea chiar a inamicului. Se impune în înțeles evanghelic chiar și mai multă iubire de sine, căci numai așa ne putem feri de multe rele, degradări sociale, risipa averii și numai iubindu-ne pe noi înșine putem iubi și pe deaproapele nostru. Să avem înaintea ochilor totdeauna cele 10 porunci ale lui Dumnezeu, pe lângă învățatura Domnului nostru Iisus Hristos despre iubirea deaproapelui, și atunci vom eși învingători din lupta în care se sbate azi omenirea și vom crea prin aceasta nu numai o bunăstare individuală, ci și o națiune puternică și o țară fericită pe acest pământ, și loc de odihnă sufletului după moarte.

Dr. Ioan Petruț, avocat.

„F. O. R.”-ul din Deva. Citim în ziare, că la Deva „Frăția ortodoxă”, condusă de dl I. Sporea, dir. școlii normale dezvoltă o activitate laudabilă, atât în oraș cât și la sate. În ciclul conferințelor publice organizate pentru intelectualii din Deva, a vorbit de curând și dl Ionel Ștefănescu despre pictura bisericilor ortodoxe din județul Hunedoarei, impresionând publicul cu marea sa cultură artistică.

Postscript. În nr-ul 67 al *Gazetei* mai apăru un articol, din care extrag o știre literară și alta bisericească:

„Semn de viață e acolo, unde la o provocațiune se mișcă inimile spre a îmbrățișa cauzele naționale — unde atingi viul, nu e cu puțință a nu scorni mișcare.

Constituindu-se consistoriul subaltern Marmarășian în ședința din 26 Iunie a. c. între multe altele s'au luat în cercetare și cauzele nepăsării Clerului și inteligenței române marmarășiene de a îmbrățișa și părtini interesele naționale, de a cultiva limba și literatura, și cunoscând cumcă acea vine parte din răceala, de altumintrea inocentă, parte din lenea de a prenumera la organele publicității, a procura cărți folositoare și a le ceti, — s'a demărginit, ca pentru Marmarășia cu puteri unite, prin sume datorialmente conferinde să se ridice o bibliotecă cu cărți mai ales române de toată plasa însuși și din Principate câștigându; apoi la „Amicul Școlii” începând dela anul 1862 să prenumere toată cassa bisericii matre, rămânând proprietatea bisericii, la *Gazeta* sau *Telegraf* fiecare d. preot cu învățătorul dimpreună.

Între celealalte pe la noi Marmarășienii din gură în gură umblă și obiectul unei episcopii nouă, ridicându la Baia mare în comitatul Saturelului. Pentru efeptuirea unei conțelegeri frățești în privința aceleia sub presiul S. D. Ioan Jurca, substitutului v. comite, primar al comitatului care de interesele noastre naționale și de starea noastră politică, ca un brav Român, în mare măsură se interesează, în 25 Iunie a. c. la casa comitatului s'a ținut o conferință, între care după o scurtă desbateră s'a demărginit, ca din abtutul ideii la Românii din Ungaria de zeci de ani păstrate și puterea motivelor care pe lângă aceea militează, să se ceeă dela *Maiestate* aplicarea și fondarea unui nou episcopat român în Baia mare, în loc pentru noi mai aproape de totul central.”

În 18 Iulie acelaș an se ținū o conferință, în Strâmtoare (unde locuia vicarul M. Pavel) și se decise:

„Sa statorit, că în recursul pentru dobândirea unui episcopat nou susternând, să se pună alternativa, că de cumva adecă un nou episcopat din cauza împrejurărilor nu s'ar aplica, să se ceară străpunerea scaunului episcopesc dela Gherla la

Baia mare. Recursele în acest obiect făcute, deputațiunea marmarășiană apoi le va susțerne *Maiestății* Sale — o copie a înaltei cancelarii de curte, alta înaltului consiliu locțiitorul dela Buda și pentru a jungerea acestui scop va stărui și folosi toate cele putincioase.

În privința vicariatului român în Marmarășia și resignatelor parohiei prin ordinariatul muncacian, carele neincetat sunt obiectul dorințelor noastre, s'a demărginit și deodată deputațiunea marmarășiană însărcinată, ca să restie starea vicariatului și încât a fi cu puțință să se lucre pentru recunoașterea acestuia de vicariat, curat pentru românii marmarășieni în înțelesul diplomei reginei și împărătesei Maria Theresia fundat, mai încolo să facă pașii cei de lipsă la toate locurile și ocărnuirile mai înalte pentru exoperarea parohiei Sighetului și celorlalte neresignate din dieceza *Muncaciului* și încorporarea lor la dieceza Gherlei.”

G. Bogdan-Duică

„Luați aminte să nu vă fure cineva mințile cu filosofia și cu deșarta înșelăciune din predania o-menească, după stihurile lunei și nu după Hristos. (Coloseni, 2, 8.)

INFORMAȚIUNI

Servicii divine și predici în bisericile din Cluj. Duminecă în 11 Februarie c., la sf. Liturghie, vor servi la *Catedrală*: Prot. Patriciu Curea, Pr. Ioan Cioară, Pr. Publiu Cotuțiu și diacon Anatolie Scurtu. Predică Pr. Publiu Cotuțiu. — La biserica „*Sfântul Nicolae*”: Pr. Aurel Mușat. — La biserica „*Coborîrea Duhului Sfânt*”: Prot. Nicolae Vasiu și protodiacon Dr. Orest Bucevschi. Predică Prot. N. Vasiu.

Investitură regală. Ni se vestește, că în cursul acestei luni se va face în București, după datinele Țării, investitura P. S. Episcop Vasile Lăzărescu al Caransebeșului. Tot atunci va fi și investirea P. S. Episcop Nifon al Hușilor.

Parastasul din Cluj pentru Emanuil Gojdu. Duminecă, 4 Februarie c., s'a oficiat în catedrala noastră parastasul solemn întru odihna neuitatului mecenat Emanuil Gojdu. A slujit pâr. consilier Dr. Vasile Sava ajutat de preoții I. Goron, Fl. Mureșanu și de diaconul A. Scurtu. Răspunsurile funebre le-a dat corul studenților în teologie. La sfârșit pâr. Sava a rostit un cuvânt mișcător, arătând viața și faptele lui Emanuil Gojdu. L-a ascultat un public numeros, care la eșire a semnat moțiunea în vederea extradării fundațiunii de către guvernul din Budapesta.

Am regretat, că din cauză de boală, dl prof. I. Lupaș n'a putut ținea conferința publică anunțată prin afișe. Publicul se înapoiase mâhnit dela Universitate.

Mesagiul regal și Biserica.

În mesagiul cu care M. Sa Regele Carol a deschis Corpurile legiuitoare, citim următoarele privitoare la Biserica: „**Administrația, Școala și Biserica vor primi organizarea și îndrumările impuse de rolul lor în viața Statului, și de necesitatea ORDINEI MORALE, ordine ce singură poate asigura desfășurarea vieții de stat în condițiuni normale și folositoare intereselor obștești.**”

După reînființarea Ministerului de Culte sperăm, să cunoaștem mai amănunțit programul guvernului față de Biserica dominantă.

Conferința prof. I. Lupaș din București. Zilele trecute savantul academician a ținut o conferință publică la Societatea „*Tinerimea Română*”, vorbind despre „*unitatea etnică a României în fața revizionismului*”.

Într'o expunere elocventă, Domnia Sa, rectificând părerile unui conferențiar dela Radio, a dovedit, că unitatea politică a Românilor nu se datorește atât simpatiei lumii civilizate și greșelilor imense ale asupritorilor

noștri, ci mai presus de toate *forței etnice și sufletești a neamului românesc.* Unirea dela 1918 n'a fost decât consecința logică a evoluției noastre și a jertfelor noastre din cursul celor două mii de ani de viațuire la Carpați și la Dunăre. Pacea dela Versailles n'a făcut decât să consemneze într'un proces verbal politic, această supremă realitate istorică.

Un apel al Episcopiei de Roman. Sf. Episcopie a Romanului dorind a-și mări colecția de scrieri teologice, roagă foarte călduros pe CC. părinți și domnii autori de lucrări privitoare la orice chestiuni teologice ori bisericești, să binevoiască a le înainta pe adresa de mai sus.

Aceia dintre Domniile Lor care nu sunt în situația de a le putea dăruia, să binevoiască a arăta acest lucru, urmând a li se achita de noi costul în cursul anului financiar 1934/5.

Insistăm mai cu seamă de a ni se înainta lucrări care nu mai circulă în comerțul de librărie. *Consiliul eparhial.*

Din comandant de flotă — preot.

Un ofițer englez, care luase parte în cursul războiului mondial, la celebra bătălie navală dela Iutland, auzise în focul bateriilor voci cerești, îndemnându-l să intre în slujba Domnului. Acestei chemări de sus abia acum, după 17 ani, i-a dat ascultare, intrând într'un colegiu teologic. Terminând studiile, i s'a dat o parohie într'un cartier sărac al Londrei. Totuș noul preot își împlinește misiunea cu deosebită stăruință, chemând pe rătăciți la Hristos.

Mormântul lui Moise. O expediție arheologică, compusă din călugări franciscani, făcând cercetări științifice pe muntele Nebo, afirmă că ar fi descoperit mormântul lui Moise. Știrea este senzațională, totuș trebuie să mai așteptăm până la verificarea ei definitivă.

Proces între sectanți. Printre sectele numeroase, ce grasează și în România este una numită milenistă. Șeful ei, un oarecare Iacob Sima din Cluj, a fost reclamat în justiție de către șeful suprem H. Rutherford din America, pe motiv că refuză să restituie sumele primite pentru întreținerea propagandei. Tribunalul a început desbaterea acestui proces, care promite să fie interesant, prin amănuntele, ce se vor da la iveală din metodele ascunse ale acestei secte. De altfel milenismul este zugrăvit cu talent de către prof. V. Papilian în recentul său roman „*În credința celor șapte sfeșnice*”, unde ne dă figura tipică a lui Maxim Muscă.

Ger și în țările calde. Vin știri, că gerul a cuprins până și țările calde, cum este Italia de sud, Africa de nord ș. a., unde nu s'a pomenit nici odată nici zăpadă și nici frig. Locuitorii sunt îngroziți de acest fenomen, atât de neașteptat.

CĂRȚI ȘI REVISTE

„*Aprindeți Darul lui Dumnezeu*”. Meditații pentru preoți, de Dr. Grigorie Comșa Episcopul Aradului. Arad, 1934. Pag. 96. Prețul 30 Lei, plus 6 Lei iar recomandat 10 Lei total 46 Lei.

Cea mai nouă lucrare cu titlul de mai sus, a P. Sf. Episcop Grigorie al Aradului, conține 10 meditații despre darul hirotoniei, sf. euharistie, preotul și voia lui Dumnezeu, chemarea preotească, viața lăuntrică a preotului, lupta preotului împotriva păcatului, rugăciunile preotului, secretele misionarismului.

O recomandăm cu toată căldura preoților și studenților în teologie.

P. S. S. Dr. Grigorie Gh. Comșa, Episcopul Aradului: „*Scrisori către învățători*”, Arad 1934, pagini 48. Prețul 10 Lei plus porto.

Viața de viitor a neamului nostru este strâns legată de munca spirituală a Bisericii, în colaborare cu școala și armata. Actuala stare de spirit impunând colaborarea între acești factori, în mod vizibil chiar și pentru cei mai indiferenți, P. Sf. Sa Episcopul Grigorie adresează învățătorilor șapte scrisori, apelând la concursul lor, pentru remedierea relelor, cari primejduiesc sufletul românesc. Scrisorile relevă concepția creș-

tină a vieții, necesitatea educației morale, formarea de coruri bisericești și colaborarea pe teren cultural. Fiecare scrisoare tratează o temă bine rofuzită, iar una relevă activitatea P. S. Episcop Grigorie în colaborare cu școala, cecacc în mod vădit atrage interesul reprezentanților școalei de a colabora și ei cu biserica.

Preoții noștri au tot interesul a face, ca această broșură ieftină să ajungă în mâna învățătorilor, cari sunt cei mai apropiați colaboratori ai lor.

În biblioteca Sindicatului presei din Ardeal a apărut un studiu despre activitatea ziaristică a regretatului profesor brașovean *Ion A. Lupedatu* (1844—1878), scris de directorul gazetei noastre. Prețul 20 Lei.

— În „*Telegraful Român*” un editorial despre *disciplina tineretului*, semnat de pâr. Dr. Stăniloae. Instrucția prerogimentară plănuită de guvern, poate fi utilă, dar fără o credință religioasă sufletele nu vor ajunge niciodată la adevărata disciplină interioară, ce echilibrează viața popoarelor. Deci loc larg Bisericii în această operă de educație națională.

ȘTIRI OFICIALE

Nr. 473—1934.

COMUNICAT

Ministeriul Instrucțiunii ne comunică ordinul Nr. 184955 din 1933, în care pune în vedere Revizoratelor școlare respective, care la rândul lor vor comunica tuturor direcțiilor de școli primare, că potrivit legii pentru modificarea art. 61 din Legea învățământului primar din 26 Iulie 1924, controlul învățământului religios, în școalele primare, se face pe lângă organele de control ale Ministerului Instrucțiunii și de către autoritatea bisericească respectivă (mitropolie, episcopie) prin delegații săi, persoane eclesiastice. Aceasta dispozițiune legală este în concordanță cu art. 53 din Legea pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, care prevede ca învățământul religios, pentru elevele și elevii de religione ortodoxă, în școalele primare, secundare și profesionale, publice și particulare, este obligator și se va preda sub controlul Bisericii și al Ministerului Instrucțiunii Publice.

Aducem aceasta la cunoștința preoțimei noastre spre știre și conformare cu adausul că protopopii noștri respective comisarii Consiliului eparhial sunt încredințați și obligați să facă acest control în toate școalele.

Cluj, la 29 Ianuarie 1934.

Consiliul eparhial.

Nr. 10—1934.

(2) 1—1

Anunț de licitație.

Parohia ortodoxă română din Răzoare (Mașca) județul Someș, vinde prin licitație cu oferte în scris, închise, pădurea de stejar concesionată spre exploatare sub Nr. 58279/1929 publicat în „*Monitorul Oficial*” Nr. 253 p. II/1929 — Casa Pădurilor.

Condițiunile cu amenajamentul se pot vedea la Oficiul parohial.

Prețul de strigare 180.000 Lei.

Ofertele să se prezinte la Oficiul parohial în Răzoare p. u. Tg.-Lăpușului, județul Someș până la 22 Februarie 1934, ora 14, la care oră Consiliul parohial va și publica rezultatul.

Vadiul de 10% se va depune în numerar sau hârtii de valoare în prețul zilei deodată cu oferta.

Plata prețului se face la începerea tăierii sau cel mai târziu 8 zile dela aprobarea licitației din partea superiorității bisericești.

Pentru Consiliul parohial:

Teodor Herman,
paroh-președinte.

Nr. 59—1934 prot.

(1) 2—3

CONCURS

Se publică concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. II. *Grindenii*, din protopopiatul Luduș, — devenit vacant prin trecerea la penzie a veteranului paroh Vasile Stănescu, — cu termen de 30 zile dela prima publicare în „*Re-nașterea*”.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat.
2. Locuință în natură.
3. Sesiune parohială 32 jug.
4. Stola obicinuită.

Candidații își vor înainta cererea împreună cu documentele oficiului nostru în termenul fixat, iar cu prealabila noastră încunoștințare se vor putea prezenta în parohie spre a face cunoștință cu poporul.

Candidații vor avea să prezinte și act de învoire dela P. Sf. nostru Episcop, fără care act nu vor fi admiși în candidare.

Luduș, la 25 Ianuarie 1934.

În înțelegere cu organele parohiale:

Romul Popa, protopop.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.

